

Dorpenbeleid Midden-Drenthe Samenwerken vanuit vertrouwen

Oktober 2020

Inhoudsopgave

Voorwoord

Inleiding

1. Waarom een nieuw dorpenbeleid?
 - 1.1. Wat is het dorpenbeleid?
 - 1.2. Leeswijzer
 - 1.3. Waarom een nieuw dorpenbeleid?
 - 1.4. Totstandkoming

1.5. Looptijd

2. Beschrijving van de huidige situatie

2.1. Inleiding

2.2. Notitie Kleine dorpenbeleid

2.3. Het Dorpen Overleg Midden-Drenthe (DOM)

2.4. De erkende dorpsbelangenorganisaties

2.5. De overige gesprekspartners

2.6. De kracht in de dorpen en mensen zelf

2.7. Samenwerking

2.8. Contactpersonen

2.9. Dorpscontactambtenaren en hun collega's

2.10. Dorpsvisies

2.11. Kernteams Leefbaarheid Smilde en Beilen

2.12. Financiën

3. Visie op het dorpenbeleid

3.1. Behoud van het goede

3.2. Visie

3.3. Uitgangspunten

4. Trends en ontwikkelingen

5. Nieuw dorpenbeleid

5.1. Samenwerken vanuit vertrouwen

5.2. Grote en kleine dorpen, waarom verschil?

5.3. Dorpscontactambtenaren en hun collega's

5.4. Financiën

5.5. Dorpsvisies

5.6. Monitoring

Verwijzingen/ Literatuurlijst

Bijlage 1. Financiering dorpenbeleid

Voorwoord

De kracht van Midden-Drenthe ligt bij de dorpen en wijken. De inwoners nemen de initiatieven, de gemeente ondersteunt. Samen met inwoners, verenigingen en organisaties in de dorpen maken we zo het verschil. En zorgen we voor prachtige resultaten die onze dorpen en wijken leuker, mooier en leefbaarder maken. Zo doen we het al jaren.

Daarbij geldt als rode draad het 'met en voor elkaar'. Dat betekent dat we elkaar kennen, naar elkaar luisteren, vertrouwen geven, laten zien wat we doen, elkaar aanspreken en durven te leren. Dat alles is waar het dorpenbeleid van Midden-Drenthe voor stond, en ook nu voor staat.

De afgelopen jaren is door velen hard gewerkt aan een vernieuwd dorpenbeleid. Daarin is samengewerkt door de gemeenteraad, de dorpsbelangenverenigingen en het Dorpen Overleg Midden-Drenthe (DOM). Daarbij zijn we geïnspireerd door de Krachttoer met de bus door verschillende dorpen, door de Werkconferentie over de wortels van dorpsamenwerking in Nieuw-Balinge en de afsluitende bijeenkomst in Hijken.

De belangrijkste les daaruit voor mij is dat we kunnen vertrouwen op de kracht in onze dorpen. Door die kracht van onze inwoners en verenigingen zijn fantastische initiatieven ontstaan, en zullen initiatieven blijven ontstaan. Wij geven als gemeente daarbij rugdekking, door kaders, ruimte en vertrouwen. Daarmee werken we allen mee aan het leefbaar houden van onze dorpen en wijken, aan plannen die passen en die goed op elkaar aansluiten.

Het nieuwe dorpenbeleid is geen radicale verandering van het beleid van de afgelopen 20 jaren. Maar het bestendigt wel die visie en bouwt erop voort. Om van daaruit aan de slag te kunnen gaan met de thema's die vanuit de dorpen worden aangedragen.

Ik wil iedereen bedanken die heeft meegedacht, meegeholpen en meegeschreven bij het maken van deze beleidsnota Dorpenbeleid Midden-Drenthe. Daarbij verdient de inzet en ondersteuning vanuit de verschillende dorpsbelangenverenigingen en het DOM een groot compliment.

Alleen met elkaar kunnen we werken aan een verbindend en versterkend dorpenbeleid.

Laten we dat blijven doen vanuit vertrouwen. Vertrouwen in onze inwoners en verenigingen, en vertrouwen in elkaar.

Dennis Bouwman

Wethouder Dorpen en Wijken

Inleiding

Eeuwenlang kende Drenthe een kleinschalig bestuursstelsel. Grondbezitters, vooral boeren namen zitting in boermarken. Vertegenwoordigers uit meerdere boermarken werden gekozen in het bestuur van een kerspel. Een kerspel is een soort vroege voorganger van wat nu de gemeente is. Bij de invoering van de eerste gemeentewet in 1811 werd een gemeentelijke bestuursstructuur ingevoerd.

In 1998 zijn de Drentse gemeentes heringedeeld met als gevolg een samenvoeging van de drie gemeentes Smilde, Westerbork en Beilen in uiteindelijk de gemeente Midden-Drenthe. Als ongewenst effect werd hierdoor toch de afstand tussen het gemeentebestuur en de inwoner vergroot.

Het belang van een goede relatie en vertegenwoordiging van de dorpen wordt al jaren door de gemeente Midden-Drenthe onderkend. Om de afstand tussen het gemeentebestuur en haar inwoners te verkleinen is in 1999 de notitie Kleine dorpenbeleid vastgesteld. De erkenning van de belangrijke positie van dorpsbelangorganisaties én de oprichting van het Dorpen Overleg Midden-Drenthe (verder te noemen als DOM) hebben mede bijgedragen aan de huidige situatie in Midden-Drenthe.

In onze gemeente zijn we trots op deze lange traditie van actieve en zelfbewuste verenigingen van dorps- of plaatselijk belang. Met dit nieuwe dorpenbeleid willen we dit beleid grotendeels voortzetten. Het krijgt een nieuw jasje en het beleid gaan we verder verstevigen.

In dit dorpenbeleid hebben we het over verenigingen van dorpsbelang of verenigingen van plaatselijk belang of buurtverenigingen die ook de buurt vertegenwoordigen. Deze verschillende organisatieverbanden vatten we gemakshalve samen onder de noemer : dorpsbelangenorganisaties. Dit is overeenkomstig het onderzoek van Antonides, Witte, Moor & Boele, (2018)

1. Waarom een nieuw dorpenbeleid?

1.1. Wat is het dorpenbeleid?

De gemeente erkent de belangrijke positie van dorpsbelangenverenigingen. Zij zijn de spin in het netwerk van de samenwerking tussen de inwoners in de dorpen en de gemeente Midden-Drenthe.

Het dorpenbeleid geeft duidelijkheid over de positie van de gemeente ten opzichte van de dorpen. Zoals in het rapport van de WRR (2012) staat, draagt de gemeente bij aan de factoren die zorgen voor betrokkenheid: De gemeente heeft een visie en geeft rugdekking. Deze betrokkenheid bij de dorpen in de juiste verhouding geeft de vonk! De vonk zien we al jaren in onze gemeente en dit willen we nog meer bevorderen. Kortom, we sluiten aan bij plannen die komen uit de samenleving, zoals bijvoorbeeld de werkconferentie van het DOM.

Het dorpenbeleid biedt duidelijkheid over (financiële) rugdekking van de dorpen door de gemeente, Welzijnswerk Midden-Drenthe (verder te noemen Welzijnswerk) en het DOM.

1.2. Leeswijzer

In dit inleidende hoofdstuk geven we aan waar het dorpenbeleid in het kort overgaat en waarom dit geactualiseerd moet worden. In Hoofdstuk 2 wordt de huidige situatie beschreven en in Hoofdstuk 3 beschrijven we de visie en de uitgangspunten bij een nieuw dorpenbeleid. Deze hoofdstukken bepalen samen met een aantal ontwikkelingen (Hoofdstuk 4) het nieuwe dorpenbeleid (Hoofdstuk 5).

1.3. Waarom een nieuw dorpenbeleid?

Actualisatie van het dorpenbeleid is gewenst omdat:

- Het samenspel tussen gemeente, inwoners en dorpsbelangenorganisaties, Welzijnswerk en het DOM voortdurend verandert. Dit vraagt van alle samenwerkingspartners vertrouwen en een flexibele, open houding.
- Naast een vroegtijdige en open communicatie de dorpsbelangenorganisaties ook duidelijkheid vragen over de koers van de gemeente op het gebied van dorpsvisies, dorpsbudgetten en de mogelijkheden voor ondersteuning aan de dorpen.
- Naast afspraken met dorpsbelangenorganisaties uit kleine dorpen, in de loop van de twintig jaar ook afspraken zijn gemaakt met dorpsbelangenorganisaties uit grote dorpen. Het beleid voor de kleine dorpen is niet één op één te gebruiken in de grote dorpen. Daarom wordt de samenwerking met dorpsbelangenorganisaties in de grote dorpen en de wijkverbeteringsprojecten genoemd.
- Vanuit de kleine dorpen een sterke wens is om het dorpenbeleid te vernieuwen. Dit bleek onder meer tijdens de Krachttoer en de aansluitende werkconferentie die het DOM organiseerde in 2018 en 2019.

1.4. Totstandkoming

Het dorpenbeleid is tot stand gekomen in samenwerking met beleidsambtenaren, dorpscontactambtenaren, dorpsbelangenorganisaties en Welzijnswerk. Ook het DOM is nauw betrokken geweest bij de totstandkoming van het dorpenbeleid. Uitdrukkelijk moet wel vermeld worden dat de gemeente verantwoordelijk is voor de inhoud van dit Dorpenbeleid. .

Krachttoer

Op initiatief van het DOM is samen met Welzijnswerk en de gemeente op 29 september 2018 een bijzondere Krachttoer langs verschillende dorpen georganiseerd. Dorpen lieten aan elkaar en aan gemeenteraadsleden zien waar ze zo trots op zijn. Dit is gevolgd door een werkconferentie op 31 oktober 2018 in Nieuw Balinge én een afsluitende conferentie in Hijken op 27 maart 2019. Duidelijk werd dat er een sterke wens vanuit de dorpen is voor een vernieuwing en versteviging van het huidige Dorpenbeleid.

Aanzet tot Dorpenbeleid

Op 26 november 2019 is de Aanzet tot Dorpenbeleid opiniërend besproken in de commissievergadering Zorg en Welzijn en op 27 november met de dorpen en het DOM.

Over het thema "Dorpsvisies" zijn ook aparte avonden georganiseerd. Door het DOM op 24 februari en door de gemeente is op 25 februari een verdiepende sessie hierover georganiseerd.

Concept dorpenbeleid "Samenwerken vanuit vertrouwen"

Op 9 juni 2020 is het concept-dorpenbeleid "Samenwerken vanuit vertrouwen" opiniërend besproken tijdens de commissievergadering Zorg en Welzijn.

De input van de commissie Zorg en Welzijn op 9 juni, de twee sprekers, de heer W. Onnes namens 't Beurtschap en de heer G. Steenberg, namens het DOM en de latere bijeenkomsten zoals door het DOM georganiseerd op 21 en 30 september zijn meegenomen bij dit beleidsstuk.

1.5. Looptijd

We stellen dit beleid voor deze en de volgende raadsperiode vast. Dus voor zes jaren, van 2020 tot 2026. We gaan dit beleidsplan na drie jaren tussentijds evalueren en na zes jaren actualiseren.

2. Beschrijving van de huidige situatie

2.1. Inleiding

De gemeente Midden-Drenthe is een plattelandsgemeente met ruim 33.000 inwoners, een oppervlakte van meer dan 341 km² en 35 dorpen en buurtschappen. Over het aantal dorpen in onze gemeente blijft altijd onduidelijkheid. Want wat is een dorp en wat is een buurtschap? Van deze 35 dorpen hebben 31 dorpen en buurtschappen minder dan 3.000 inwoners.

Enkele van deze dorpen hebben zich verenigd in een gezamenlijke vereniging van Dorpsbelang, zoals bijvoorbeeld Holthe, Lieving en Makkum en De Broekstreek. Deze laatste vereniging vertegenwoordigt drie dorpen, te weten Balinge, Mantinge en Garminge. Alle 31 dorpen en buurtschappen samen noemen we "kleine dorpen". Het exacte aantal is niet zo belangrijk. Dat we vele kleine dorpen en buurtschappen hebben is belangrijker.

De “grote dorpen” met meer dan 3.000 inwoners zijn: Beilen, Smilde, Westerbork en Bovensmilde.

2.2. Notitie Kleine dorpenbeleid

In 1999 is de Notitie Kleine dorpenbeleid vastgesteld. De gemeente Midden-Drenthe (toen nog gemeente Middenveld) en het DOM hebben samen met de dorpsbelangenorganisaties afspraken gemaakt over o.a. onderlinge communicatie, dorpsbudgetten, contactpersonen en de mogelijkheid voor wederzijdse beïnvloeding. Deze zijn vastgelegd in een convenant.

2.3. Het Dorpen Overleg Midden-Drenthe (DOM)

Het DOM is de samenwerkingsorganisatie van 22 dorps-/plaatselijke belangenverenigingen in alle kleine dorpen en buurtschappen met minder dan 3000 inwoners. Het DOM fungeert als overkoepelend communicatieplatform voor onderwerpen die betrekking hebben op de belangen van meer dan één dorp. Het DOM ondersteunt en versterkt de dorpsbelangenorganisaties

Het DOM stelt actuele ontwikkelingen en (mogelijk toekomstige) beleidsonderwerpen aan de orde. Dit doet het DOM bij de dorpen onderling, maar uiteraard ook bij de gemeente, op ambtelijk en bestuurlijk niveau. Naast regelmatige overleggen met de dorpscontactambtenaren vindt ook regelmatig afstemming met beleidsambtenaren plaats over verschillende beleidsonderwerpen, zoals duurzaamheid, wonen, mobiliteit of de kwaliteit van de wegen. Het bestuur van het DOM heeft twee maal per jaar een overleg met de portefeuillehouder Dorpen en éénmaal per jaar een overleg met het voltallige college. Het DOM heeft een stevige positie als vertegenwoordiging van de kleine dorpen verworven en is een goede gesprekspartner hierover met de gemeente. Dit is de basis van de wederzijdse beïnvloeding.

Bovenstaande afspraken zijn destijds bevestigd in een convenant. Dit gaat over de samenwerking (zie ook 2.6)

2.4. De erkende dorpsbelangenorganisaties

Tegelijkertijd met het vaststellen van de Notitie Kleine Dorpenbeleid is een convenant tussen de gemeente, het DOM en de aangesloten kleine dorpen ondertekend. De dorpsbelangenorganisaties bestaan uit vrijwilligers die zich inzetten voor het gemeenschappelijk belang van hun dorp of buurt. De betrokken vereniging en uit de kleine dorpen zorgen voor een zo breed mogelijk draagvlak en zij zijn een zo goed mogelijke vertegenwoordiging van het dorp of de buurt(schap) in de communicatie met de gemeente

Alle dorpsbelangenverenigingen uit de kleine dorpen in Midden-Drenthe zijn aangesloten bij het DOM. Dit zijn:

- Plaatselijk Belang Broekstreek (Balinge, Garminge, Mantinge)
- Plaatselijk Belang Drijber
- Dorpsbelangen Elp/Zuidveld
- Dorpsbelangen Hooghalen, Laaghalen en Laaghalerveen
- Dorpsbelangen Hoogersmilde
- Dorpsbelangen Hijken,
- Plaatselijk Belang Nieuw Balinge
- Algemeen Belang Orvelte
- Dorpsbelangen Spier
- Dorpsbelang Witteveen
- Dorpsbelangen Wijster
- Dorpsbelangen Zwiggelte

De volgende buurtverenigingen vertegenwoordigen de belangen van de inwoners van hun buurt(schap) en zijn ook aangesloten bij het DOM:

- Bruntinge
- Brunsting
- Beilervaart
- Klatering
- Musselhorst (Smalbroek/Terhorst)
- Oranje
- Eursinge
- Holthe, Lieving en Makkum
- Hijkersmilde

Na 1999 zijn ook convenanten afgesloten met de Belangenvereniging dorp Westerbork, Platform Beilen-West, Platform Nagtegael en het Bewonersplatform Smilde. Ook deze verenigingen zijn dus een erkende gesprekspartner en zorgen voor een goede vertegenwoordiging van hun buurt en/of dorp. Met uitzondering van een deel van Beilen en Bovensmilde zijn daarmee met alle dorpen convenanten aangegaan. In totaal gaat het om 34 dorpen en globaal om 27.500 inwoners van de totaal 33.000.

2.5. De overige gesprekspartners

Naast deze erkende overlegpartners zijn er nog meer buurtverenigingen, buurtplatforms of andere vormen van samenwerking van mensen in buurten onderling actief. Met deze verenigingen is geen convenant afgesloten. Maar ze wel belangrijk en de gemeente erkent zeker hun belang als belangrijke factor voor de gemeenschap en voor de leefbaarheid in een buurt.

Goed voorbeeld van een actieve buurtvereniging die ook de representatie van de bewoners serieus neemt is buurtvereniging De Noorderhoek, of buurtvereniging 't Beurschap en buurtinitiatief Noaberschap, die de zorg voor elkaar serieus en in eigen handen neemt. In Bovensmilde is een nieuwe vorm van samenwerking met elkaar en gevonden in de vorm van "Wij zijn Bovensmilde" (WZB). WZB ondersteunt bewonersinitiatieven in Bovensmilde. Deze groepen functioneren onder de paraplu van WZB, maar zijn verder autonoom, zij nemen hun eigen beslissingen. Deze opzet heeft een stimulerende werking voor het hele dorp.

Uiteraard is deze opsomming niet compleet, maar deze nieuwe vormen van samenwerking van bewoners al dan niet in overleg met de gemeente maken duidelijk dat een Dorpenbeleid voor grote dorpen samen met elkaar ontwikkeld zal moeten worden. Daarbij kan ook de functie en de representativiteit van de huidige platforms en belangenverenigingen aan de orde komen. Zie hiervoor 5.2.

2.6. De kracht in de dorpen en mensen zelf

De kracht van de gemeente Midden-Drenthe ligt bij de dorpen en wijken. Daar is een grote sociale betrokkenheid. Het zijn de mensen die initiatieven nemen, die vrijwilligerswerk doen. Daar gebeurt het. Dit is te omschrijven als modern "naoberschap". Niet meer in de betekenis van echte burenhulp geven, maar samen zorgen voor het organiseren van bijeenkomsten en ontmoeting. Deze vrijwilligers willen samen hun dorp, hun buurt en straat mooi en leefbaar houden.

De kracht in de dorpen ligt bij de verenigingen op allerlei terreinen, dorpshuizen en particuliere initiatieven. Deze worden volledig gerund door vrijwilligers die in het dorp, in een wijk en in een straat wonen. Er gebeuren veel activiteiten in onze gemeente. Dit gaat niet vanzelf. Daarom is de rugdekking vanuit de gemeente en het vertrouwen geven aan elkaar hierbij essentieel. Vertrouwen geven aan de inwoners

en werken met korte, persoonlijke lijnen. Maatwerk blijft belangrijk en de gemeente hoeft niet persé alle dorpen gelijk te behandelen. Persoonlijke aandacht, kleinschaligheid en maatwerk zijn hierbij maatgevend.

Dus gewoon als naobers, met elkaar, zaken aanpakken. Vanaf het begin samen aan de slag gaan. Inwoners vinden betrokkenheid van elkaar en de gemeente bij hun initiatief belangrijk. Ze laten graag zien waar ze mee bezig zijn. Dit verklaart ook het succes van MOEK (Mooi Op Eigen Kracht). Daarbij is persoonlijk contact en elkaar kennen nog steeds, net als vroeger, belangrijk.

2.7 Samenwerking

De gemeente wil de transparantie, participatie en wederzijdse beïnvloeding in de communicatie tussen gemeente, dorpsbelangenverenigingen en de inwoners in de dorpen bevorderen. De gemeente ziet de dorpsbelangorganisaties als de vertegenwoordiging van een dorp. Deze verenigingen zijn het kloppend hart van de leefgemeenschap in de vele dorpen in onze gemeente. Daarom worden de dorpsbelangorganisatie tijdig geïnformeerd over en betrokken bij ontwikkelingen en beleidsvoornemens. Dit gaat dan over allerlei onderwerpen die in de ruimste zin van het woord de leefbaarheid van de dorpen kunnen beïnvloeden.

Doordat een bestuur van een dorpsbelangorganisatie vroegtijdig door de gemeente wordt geïnformeerd kan zij de vertegenwoordigende rol als een serieuze gesprekspartner van de gemeente goed uitvoeren. Andersom geldt dit ook: het is ook belangrijk dat een dorpsbelangorganisatie de gemeente zo goed en zo snel mogelijk informeert over initiatieven en ontwikkelingen in een dorp. Elkaar onderling informeren in een dorp, zowel formeel als informeel, zodat dorpsbelang op de hoogte is daarbij zeker ook van belang.

Alhoewel een convenant duidelijkheid geeft over de samenwerkingsafspraken en communicatie, is dit niet het enige waarop de samenwerking gebaseerd is. Bij de samenwerking met het DOM en de dorpsbelangorganisaties is het voor de gemeente belangrijk om in vertrouwen beleidsonderwerpen en ontwikkelingen met elkaar te kunnen bespreken. Om open en eerlijk met elkaar hierover van gedachten te mogen wisselen. Ieder vanuit zijn eigen rol en vertegenwoordiging. Dit beleid is geen verandering ten opzichte van het verleden, wel een bevestiging van het belang hiervan.

We maken afspraken over hoe en wanneer we met elkaar contact hebben. Die afspraken helpen. Die afspraken kunnen we ook met elkaar aanpassen, als de tijd dat vraagt. Het goede vasthouden en verbeteren waar het kan en moet. (uitvoeringsprogramma 2020)

2.8. Contactpersonen

In de notitie Kleine dorpenbeleid is vastgelegd dat zowel de dorpsbelangorganisaties als het DOM contactpersonen aanstellen voor de dagelijkse gang van zaken. Via deze personen kunnen gewone zaken, maar ook nieuwe wensen en knelpunten over de leefbaarheid van een dorp of kern worden ingebracht.

Tegenwoordig kan iedere inwoner op allerlei manieren zaken aan de orde brengen bij de gemeente. Tegelijkertijd kan een contactpersoon drempelverlagend werken in het contact met de gemeente. Ook is dit een manier om door persoonlijk contact een verbinding te leggen tussen inwoners en de dorpscontactambtenaren. In de praktijk zijn de meeste contactpersonen, de voorzitter of secretaris van de dorpsbelangorganisatie in een dorp. Deze dubbele rol functioneert in de meeste dorpen goed.

2.9. Dorpscontactambtenaren en hun collega's

Met de vaststelling van de notitie Klein dorpenbeleid zijn ook de dorpscontactambtenaren aangesteld. Ze zijn vanuit de gemeente de spin in het web en werken met vele andere mensen en organisaties samen. Hun taak is het signaleren van noodzaak van transparantie en vroegtijdige communicatie vanuit het gemeentehuis, uitdragen van dorpsparticipatie en zorg dragen voor goede relaties met dorpsbelangenorganisaties en andere inwoners van de dorpen en wijken.

De functie van dorpscontactambtenaar is zeer belangrijk en van toegevoegde waarde door het persoonlijke contact bij de communicatie tussen de dorpen en de gemeente. De functie kan nog beter worden benut. Met name door een pro-actieve rol naar de dorpen en wijken toe. Ook dient de dorpscontactambtenaar al in een vroeg stadium te bewaken dat de praktische processen rond participatie goed verlopen.

2.10. Dorpsvisies

Het onderdeel Dorpsvisies maakte geen onderdeel uit van de Notitie Kleine Dorpenbeleid. In de afgelopen twintig jaren hebben diverse dorpen op allerlei manieren dorpsvisies en andere lange termijnplannen gemaakt. Daarom is het een belangrijk onderwerp voor de actualisatie van het dorpenbeleid.

Een mooi voorbeeld van de samenwerking tussen de dorpsinwoners, DOM, Welzijnswerk en de gemeente zijn de Dorpsomgevingsplannen uit 2004 die het resultaat waren van het project "Veur Uitzicht". Recentere voorbeelden zijn de dorpsvisies van Spier, Elp, Orvelte en Hijken. In Hooghalen zijn we op dit moment samen met Dorpsbelangen Hooghalen en Welzijnswerk aan de slag om een dorpsvisie op te stellen. Ook in het dorp Wijster gaat het proces om een dorpsvisie te maken van start.

Conclusie

We kunnen concluderen dat de gemeente Midden-Drenthe op het gebied van dorpsvisies een lange traditie van burgerparticipatie heeft. De gemeente heeft in het verleden vaak een (groot) deel van de financiering voor de totstandkoming van een dorpsvisie voor haar rekening genomen. Hiervoor zijn de financiële middelen niet structureel, maar op een incidentele wijze via de gemeenteraad geregeld.

Een dorpsvisie is een goed middel om de participatie te bevorderen. Doordat de gemeente samen met alle inwoners en andere betrokkenen praat en besluit over (verschillende aspecten van leefbaarheid) en de toekomst van een dorp.

2.11. Kernteams Leefbaarheid Smilde en Beilen

De Kernteams Leefbaarheid maakten geen deel uit van de notitie Kleine Dorpenbeleid. Hiermee is in 2013 gestart in de dorpen Beilen en Smilde.

Het doel is om wijkverbetering én bevordering van de veiligheid en leefbaarheid in een wijk met verschillende organisaties én de inwoners van de wijk samen aan te pakken. De volgende organisaties werken met elkaar samen: Gemeente (dorpscontactambtenaren en beleidsambtenaren op gebied van fysiek, veiligheid en sociaal), opbouwwerkers van Welzijnswerk, wijkagenten, woningcorporaties Woonservice of Actium en daar waar nodig GGZ/Maatschappelijk werk.

Recente voorbeelden van deze wijkgerichte aanpak zijn de herstructurering in:

- Schultestraat in Hoogersmilde (2015-2016)
- Meester Weijerstraat in Bovensmilde (2014-2015)
- Wijk Noorderhoek in Beilen (2016-2017)

Conclusie

De wijkgerichte aanpak is vooral in de grote dorpen een kans om naast de infrastructurele en fysieke aanpak van een dorp, wijk of straat ook de sociale wijkverbetering aandacht te geven. Hiermee bedoelen we dat bewoners met elkaar kennis maken en samen nadenken over wat zij belangrijk vinden voor de verbetering van hun eigen woon- en leefomgeving. Daarom gaan we verder met het uitvoeren van wijkverbeteringsprojecten. (uitvoeringsprogramma)

2.12. Financiën

Vanaf 1999 ontvangen alle erkende dorpsbelangenorganisaties – zoals eerder genoemd - en structurele financiële bijdrage. Het doel is om de leefbaarheid van de woon- en leefomgeving te vergroten. Omdat dit een feitelijke opsomming betreft verwijzen wij naar bijlage 1: Financiering dorpenbeleid.

3. Visie op het dorpenbeleid

3.1. Behoud van het goede

Sinds 1999 zijn vele goede zaken gestart die tot op de dag van vandaag nog steeds in werking zijn. Bijvoorbeeld de positie van de dorpsbelangenorganisaties en het DOM als gesprekspartner met de gemeente over ontwikkelingen en zaken die de leefbaarheid in de dorpen beïnvloeden, de vroegtijdige communicatie met de dorpsbelangorganisaties, de dorps- en buurtbudgetten, de dorpscontactambtenaren en de contactpersonen.

De uitgangspunten van de notitie Kleine dorpenbeleid zijn nog steeds onveranderd en actueel. Naast een vroegtijdige en open communicatie vragen de dorpsbelangorganisaties ook duidelijkheid over de koers van de gemeente op het gebied van dorpsvisies, dorpsbudgetten en de mogelijkheden voor ondersteuning aan de dorpen.

De afgelopen twintig jaren is veel opgebouwd op het gebied van de samenwerking met de mensen in de dorpen, de dorpsoverlegorganisaties en het DOM. Dit willen we graag behouden en versterken.

3.2. Visie

Een visie beschrijft voor een bepaalde periode de gewenste blik op de toekomst. Welke rol ziet de gemeente Midden-Drenthe voor zichzelf bij de samenwerking met de dorpen en dorpsbelangorganisaties voor de komende zes jaren. Hiervoor is het Uitvoeringsprogramma "Naoberkracht, Midden in Drenthe" het uitgangspunt.

'Sociaal'

Naoberkracht zorgt ervoor dat we een sociaal dorp, een sociale buurt en een sociale gemeente zijn.

'Met elkaar'

Deze rode draad betekent: elkaar leren kennen, luisteren, vertrouwen geven, laten zien wat je doet, elkaar aanspreken en durven leren.

'Met elkaar' geeft ook inhoud aan de samenwerking van het college met inwoners, dorpsbelangorganisaties en andere organisaties zoals het DOM en Welzijnswerk.

Nooberkracht op de manier die bij elk dorp en elke wijk het beste past

Hiermee bedoelen we dat maatwerk een belangrijk uitgangspunt is voor een goed dorpenbeleid. Passend bij de zogenaamde eigen "identiteit" van een dorp. Deze identiteit kan inhouden dat een dorp eigennuttig is en graag voorop loopt in nieuwe ontwikkelingen. Maar deze kan ook inhouden dat men de rust waardeert en wat meer afwachtend op ontwikkelingen anticipeert. Deze verschillen mogen er zijn.

3.3. Uitgangspunten

Bij het uitvoeren van het dorpenbeleid gaan wij uit van de volgende uitgangspunten:

1. De gemeente erkent het belang van dorpen en wijken voor de gemeenschap en voelt zich daar mede verantwoordelijk voor;
2. Initiatieven vanuit inwoners en verenigingen in dorpen en wijken krijgen ruimte en vertrouwen;
3. We hebben bijzondere aandacht voor de voorzieningen in kleine dorpen en kwetsbare wijken die cruciaal zijn voor de leefbaarheid;
4. We stimuleren en ondersteunen het verenigingsleven in dorpen en wijken. We geven hen vertrouwen, rekenen op hun eigen kracht en blijven verbonden door open en korte lijnen;
5. Ieder dorp en iedere buurt is anders. De gemeente past zich aan op het tempo van ieder dorp of buurt en de inwoners, dat vereist maatwerk.

4. Trends en ontwikkelingen

Na de beschrijving van de huidige situatie omschrijven we hier enkele ontwikkelingen. Deze ontwikkelingen spelen voor de toekomst een steeds belangrijkere rol.

Ontwikkeling 1: Vergrijzing en ontgroening

Het Rapport van Platform 31 (2019) geeft aan dat naar verwachting ons inwoneraantal zal krimpen en een aanzienlijke ontgroening zal plaatsvinden. (ontgroening betekent een afname van het aantal jongeren in een dorp) Deze verandering in de samenstelling van onze inwoners kan effect hebben op de dynamiek en de vernieuwingsgezindheid in onze gemeente.

Naast ontgroening heeft de verdere vergrijzing gevolgen omdat ouderen steeds langer in hun woning en in dorp blijven wonen. Dit betekent dat de woningen geschikt moeten zijn, en dat er voldoende

voorzieningen bereikbaar moeten zijn. Ook betekent dit dat er ruimte moet zijn voor verdere ontwikkeling van projecten zoals Dorpszorg.

Onderzoek naar de beleving van de leefbaarheid en de sociale cohesie in de verschillende dorpen in Midden-Drenthe geeft meer duidelijkheid over mogelijke verschillen en kan duiding geven aan het beleid. Daarom is meer onderzoek en monitoring gewenst.

Ontwikkeling 2: De rol van de overheid verandert

De overheid faciliteert ontwikkelingen en geeft ruimte. Daarbij wil de overheid de kracht van de inwoner mobiliseren door het vaststellen van spelregels. De verantwoordelijkheid om de leefbaarheid in dorpen op peil te houden wordt steeds meer teruggelegd bij de inwoners van een dorp of de maatschappij.

De rol van de overheid verandert continue. Wie is verantwoordelijk voor een goede leefbaarheid? Dat moeten we samen met elkaar doen. Uit het promotie-onderzoek van Hiska Ubels (2020) blijkt dat dit terugleggen door de overheid niet onbeperkt kan en dat ondersteuning van initiatieven van vrijwilligers door de gemeente langdurig nodig blijft. Daarbij komt de vraag in welke vorm en met welke inhoud deze ondersteuning dan wel gewenst is.

Ontwikkeling 3: Digitale maatschappij

De digitalisering van de maatschappij is onvermijdelijk. Hierdoor wordt de samenleving anders ingericht. Veel (jongere) mensen vinden het gebruik van de gemeente app voor een "Melding Openbare Ruimte" of beeldbellen heel normaal. Voor veel ouderen is de toenemende digitalisering een probleem. Zij missen hierdoor een stuk informatie of hebben hierdoor minder contact met jongeren of meer digitaal onderlegde leeftijdgenoten. Omdat we de minder digitale inwoner niet mogen vergeten dient de gemeente hiermee rekening te houden in de communicatie met de inwoners. De dorpscontactambtenaren en de contactpersonen in de dorpen spelen hierbij een verbindende rol. De huidige beperkingen in ontmoetingen vanwege de Corona-maatregelen maken duidelijk dat ontwikkelen van digitale kennis en handigheid steeds belangrijker wordt.

5. Nieuw dorpenbeleid

In de vorige hoofdstukken hebben we teruggekeken naar twintig jaar dorpenbeleid, de visie van de gemeente en enkele trends en ontwikkelingen. In dit hoofdstuk willen we duidelijk maken wat we gaan doen.

5.1. Samenwerken vanuit vertrouwen

De betrokkenheid van de vrijwilligers bij de leefbaarheid in hun dorp en wijk is zeer belangrijk. Dit heeft invloed op de identiteit van de dorpen en is belangrijk voor het gemeenschapsgevoel. Dit willen we behouden en versterken. De dorpsbelangorganisaties spelen een belangrijke rol bij het gemeenschapsgevoel.

Dorpsbelangorganisaties zijn zelfstandige verenigingen. Zij zijn de vertegenwoordiging van hun dorps- en buurtbewoners. Zij hebben een vertegenwoordigende rol van hun dorp naar de gemeente.

De leden van de vereniging, de inwoners van een dorp, bepalen samen met elkaar wat voor vereniging men wenst in een dorp, dus ook of een bestuur de belangen van een dorp goed vertegenwoordigt. Ook is het de verantwoordelijkheid van een dorp zelf om onderling goed te communiceren. In sommige dorpen zie je bijvoorbeeld dat de verschillende verenigingen zijn vertegenwoordigd in het plaatselijk belang. Hiermee wordt benadrukt dat maatwerk mogelijk is.

Een dorpsbelangenvereniging heeft contact met de gemeente over zaken die het collectief belang raken. Als het gaat om praktische zaken kan iedere inwoner op eigen gelegenheid via de daarvoor gebruikelijke kanalen contact opnemen met de gemeente. Vanuit de gemeente willen we niets opleggen, maar wel uitnodigen en stimuleren. We willen als gelijkwaardige gesprekspartners samen de leefbaarheid in de dorpen verbeteren.

Omdat de dorpsbelangenorganisaties volledig uit vrijwilligers bestaan, is structurele ondersteuning door middel van inzet van Welzijnswerk (bijvoorbeeld medewerker plattelandsontwikkeling, opbouw- en jongeren werkers) en gemeente (bijvoorbeeld dorpscontactambtenaren) én andere organisaties zoals de woningbouwverenigingen, politie en andere maatschappelijke organisaties belangrijk. Dit is ook de gewenste rugdekking.

Voor een goed onderling overleg als samenwerkingspartners is het belangrijk om te onderkennen dat ieder dorp en ieder dorpsbelang verschillend is. Meer maatwerk betekent flexibiliteit in inzet en ook in middelen. Het belang van maatwerk in de communicatie en de samenwerking staat hierbij centraal.

Over de rol van dorpsbelangenorganisaties nu en in de toekomst willen we stimuleren dat besturen van dorpsbelangorganisaties hierover met elkaar en onderling in gesprek gaan. Welke mogelijkheden voor nieuwe (digitale) lokale democratie kunnen ontwikkeld worden? Deze gesprekken kunnen begeleid worden door de opbouwwerkers en de medewerker plattelandsontwikkeling van Welzijnswerk of andere organisaties.

Wat gaan we doen?

- Ondersteuning bieden aan dorpen door de inzet Welzijnswerk.
- Stimuleren dat dorpsbelangorganisaties met elkaar en onderling in gesprek gaan over hun rol en toegevoegde waarde.
- Als gemeente gaan we uitnodigen en stimuleren, niets opleggen.
- Middelen en begeleiding flexibel inzetten via maatwerk.
- We gaan nieuwe vormen van (digitale) lokale democratie ontwikkelen .

Grote en kleine dorpen, waarom verschil?

Door de actualisatie van het dorpenbeleid is de noodzaak voor een beleid voor grote dorpen duidelijk geworden. We willen niet het beleid voor de kleine dorpen één-op één kopiëren naar de grote dorpen. Er is verschil tussen grote en kleine dorpen in onze gemeente. Er is verschil tussen kleine dorpen onderling, maar zeker tussen de vier grote en de kleine dorpen.

Onze plattelandsgemeente wordt gekenmerkt door een grote diversiteit in dorpen. Het aantal inwoners van een dorp varieert van 9950 (Beilen), naar 3175 (Bovensmilde) tot 97 (Orvelte). In de buitengebieden zijn nog vele buurtschappen, zoals bijvoorbeeld Eursinge met enkele tientallen inwoners.

Naast het aantal inwoners varieert ook het voorzieningenniveau per dorp. De vier grotere dorpen (Westerbork, Beilen, Smilde en Bovensmilde) hebben meer voorzieningen, zoals supermarkten, scholen, apotheken en vervoersvoorzieningen. Daarnaast zijn in deze dorpen voorzieningen zoals verpleeghuizen en andere woonvormen voor ouderen beschikbaar.

Deze voorzieningen zijn niet alleen voor de inwoner van de grote dorpen belangrijk, maar ook voor de inwoner van de kleine dorpen die hier omheen liggen. Dit betekent dat ieder groot dorp een netwerk heeft van (sociale en economische) verbindingen met haar eigen inwoners, en ook met de inwoners van de kleine dorpen daaromheen.

5.2. Grote en kleine dorpen, waarom verschil?

Door de actualisatie van het dorpenbeleid is de noodzaak voor een beleid voor grote dorpen duidelijk geworden. We willen niet het beleid voor de kleine dorpen één-op één kopiëren naar de grote dorpen. Er is verschil tussen grote en kleine dorpen in onze gemeente. Er is verschil tussen kleine dorpen onderling, maar zeker tussen de vier grote en de kleine dorpen.

Onze plattelandsgemeente wordt gekenmerkt door een grote diversiteit in dorpen. Het aantal inwoners van een dorp varieert van 9950 (Beilen), naar 3175 (Bovensmilde) tot 97 (Orvelte). In de buitengebieden zijn nog vele buurtschappen, zoals bijvoorbeeld Eursinge met enkele tientallen inwoners.

Naast het aantal inwoners varieert ook het voorzieningenniveau per dorp. De vier grotere dorpen (Westerbork, Beilen, Smilde en Bovensmilde) hebben meer voorzieningen, zoals supermarkten, scholen, apotheken en vervoersvoorzieningen. Daarnaast zijn in deze dorpen voorzieningen zoals verpleeghuizen en andere woonvormen voor ouderen beschikbaar.

Deze voorzieningen zijn niet alleen voor de inwoner van de grote dorpen belangrijk, maar ook voor de inwoner van de kleine dorpen die hier omheen liggen. Dit betekent dat ieder groot dorp een netwerk heeft van (sociale en economische) verbindingen met haar eigen inwoners, en ook met de inwoners van de kleine dorpen daaromheen.

Kleine dorpen en het DOM

De kleine dorpen kenmerken zich door veel ruimte om te wonen en minder voorzieningen. Ook de nieuwe inwoners van de kleine dorpen kiezen vaak bewust voor het leven in een klein dorp, met veel ruimte, maar ook op -enige- afstand van voorzieningen.

De kleine dorpen zijn ook kwetsbaar wat betreft voorzieningen die nog wel in de kleine dorpen aanwezig zijn. Een vertrek van een ondernemer of van een voorziening heeft meteen gevolgen voor de leefbaarheid in een klein dorp. Daarom is dit ook een terugkerend en belangrijk onderwerp.

De inwoners van de kleine dorpen zien hun eigen leefomgeving snel en sterk veranderen. Van oudsher zijn ze gewend om de leefbaarheid van hun eigen omgeving in eigen hand te nemen en te zorgen dat het er goed toeveen is. Dit wordt vaak aangeduid met 'naoberschap'. Dorpen en mensen in de dorpen blijken vitaal te zijn en eigenaar te zijn van hun initiatieven. Daarom zijn projecten zoals MOEK, maar vooral de projecten vanuit het DOM om dit met elkaar te bevorderen, zoals Dorpszorg en Naoberkracht succesvol en belangrijk.

De rol van de gemeente is om hierbij vertrouwen en ruimte te geven aan dit soort initiatieven. Het persoonlijk contact is voor het geven van vertrouwen en ruimte belangrijk.

De gemeente gaat samen met het DOM en Welzijnswerk de gemeenschappelijke thema's voor de komende jaren uitwerken in een nieuwe samenwerkingsovereenkomst.

Het DOM is en blijft een platform voor de kleine dorpen. Er is bij het DOM en de kleine dorpen geen behoefte om de dorpsbelangenorganisaties uit de grote dorpen bij het DOM te laten aansluiten. Wel kan er meer uitwisseling bevorderd worden. Grote en kleine dorpen kunnen van elkaar leren. Daar zal meer aandacht aan worden besteed.

Dorpshuizen

De kleine dorpen hebben een sterk netwerk van dorpshuizen. Deze zijn onmisbaar voor het behoud en de versterking van de leefbaarheid in de dorpen. Het dorpshuis is en blijft een belangrijke voorziening in de kleine dorpen. Steeds meer dorpshuizen denken na over hun plaats in de maatschappij en transformeren naar centrale ontmoetingsplaats of dorpshuiskamer in het dorp. Als gevolg hiervan wordt ook steeds meer samengewerkt met de dorpsbelangenorganisatie.

De dorpshuizen zijn in principe los van de dorpsbelangenverenigingen georganiseerd, meestal in een stichting-vorm. Er wordt steeds meer als dorpshuizen onderling met elkaar samengewerkt. De financiële situatie verschilt per dorpshuis. Voor sommige wordt het steeds moeilijker om uit de rode cijfers te blijven. Hiervoor is rugdekking vanuit de gemeente onmisbaar. De huidige uitgangspunten van de Koersnotitie zullen het fundament zijn voor de actualisatie van deze Koersnotitie Dorpshuizen. Dit zal in 2021 uitgevoerd worden.

Onderlinge uitwisseling van ervaring en thema's tussen de dorpshuizen is sinds 2020 formeel georganiseerd in de Stichting Dorpshuizen Midden-Drenthe. Hierbij is in ondersteuning vanuit gemeente en Welzijnswerk voorzien.

Wat gaan we doen:

- Het bestaande beleid ten aanzien van de kleine dorpen en het DOM voortzetten.
- Door persoonlijk contact ruimte en vertrouwen geven aan initiatieven voor versterking van de leefbaarheid in de dorpen.
- De afspraken zoals ze in het huidige convenant staan met de dorpsbelangorganisaties en het DOM vastleggen in een nieuwe samenwerkingsovereenkomst. Daarin blijft de erkenning van de dorpsbelangenorganisaties en het DOM als partners bij de participatie en communicatie (vroegtijdig informeren en wederzijdse beïnvloeding).
- De uitwisseling tussen grote en kleine dorpsbelangenorganisaties bevorderen.
- Met de huidige uitgangspunten de Koersnotitie Dorpshuizen actualiseren.
- De ondersteuning van de Stichting Dorpshuizen Midden-Drenthe voortzetten.

Grote dorpen

Alle grote dorpen hebben een eigen manier gevonden om de inwoners te vertegenwoordigen en om een gesprekspartner met de gemeente te zijn. De "gemeente" betekent hier niet alleen een gesprekspartner met een wethouder of portefeuillehouder dorpen, maar ook met dorpscontactambtenaren en andere ambtenaren van bijvoorbeeld de buitendienst. In Westerbork is de Belangen Vereniging Westerbork het aanspreekpunt van de inwoners naar de gemeente toe. In Beilen zijn twee Platforms de erkende gesprekspartner, maar daarnaast zijn nog vele andere buurtverenigingen actief, zoals al eerder genoemd onder 2.4. Een ander deel van Beilen is niet formeel vertegenwoordigd.

Daarom wil de gemeente de belangenorganisaties en de inwoners van grote dorpen (Beilen, Westerbork, Smilde en Bovensmilde) betrekken bij het dorpenbeleid. We gaan dit de komende jaren ontwikkelen.

Vanzelfsprekend doen we dit samen met de opbouwwerkers van Welzijnswerk. We willen de betrokkenheid en participatie van de inwoners bij de leefbaarheid én bij elkaar bevorderen. Hiervoor gaan we in gesprek met buurtverenigingen, bestaande Platforms, andere clubs en niet-georganiseerde inwoners in de grote dorpen., kortom met iedereen die mee wil doen.

We bespreken hoe we met elkaar om willen (blijven) gaan. Ook voor de grote dorpen geldt dat maatwerk belangrijk is en elk dorp zijn eigen dynamiek heeft.. Daarom sluiten we aan bij bestaande ontwikkelingen, die per dorp kunnen verschillen. Hierbij kunnen de volgende vragen besproken en beantwoord worden: Wat zijn de wensen en verwachtingen ten aanzien van communicatie en samenwerkingsrelatie met de gemeente? Hoe kunnen we samen bijvoorbeeld de verbinding met inwoners en de leefbaarheid vergroten? Hoe kunnen de verschillende dorpsbelangenorganisaties of Platformen de belangen van de buurtbewoners nog beter vertegenwoordigen? Welke goede voorbeelden zijn er binnen onze gemeente? Is er bij de grote dorpen behoefte aan een soort "Grote Dorpen Overleg"?

Tegelijkertijd willen we ook de mogelijkheden voor vernieuwing van de lokale democratie gaan verkennen. Als voorbeeld willen we in samenwerking met de huidige samenwerkingspartners en inwoners de mogelijkheden met een digitaal inwonerspanel verkennen.

Daarnaast gaan we de huidige werkwijze met kernteams Leefbaarheid voortzetten. We blijven de mogelijkheden van wijkverbetering in combinatie met een aanpak van de sociale leefbaarheid en veiligheid in Beilen en Smilde versterken en voortzetten. In Westerbork zijn we op een soortgelijke wijze gestart met de aanpak van de "Zes-Lanen-buurt" in samenwerking met buurtvereniging "De Zes Lanen". Hier zijn we gestart met een uitgebreide schouw om de knelpunten en kansen te inventariseren. We willen de wijkverbetering samen met de organisaties en de inwoners van deze buurt verder vormgeven.

Wat gaan we doen:

- De betrokkenheid en participatie van de inwoners bij de leefbaarheid blijven bevorderen.
- Samen de huidige werkwijze evalueren en vernieuwen.
- Werkwijze Kernteams Leefbaarheid in Smilde en Beilen voortzetten.
- Kernteam Leefbaarheid Westerbork opstarten
- Nieuwe vormen van (digitale) lokale democratie ontwikkelen

5.3. Dorpscontactambtenaren en hun collega's

Het dorpenbeleid valt en staat met goede communicatie. Deze dient gedragen te zijn door actief meedenkende en voor de ideeën van de inwoner openstaande ambtenaren. Een relatie opbouwen is hierbij belangrijk. Het gaat hierbij om medewerkers van de Gemeentewinkel, dorpscontactambtenaren, beleidsmedewerkers, medewerkers van de buitendienst, eigenlijk voor alle voor de gemeente werkzame personen. Het hoort bij het DNA van de gemeenteambtenaar van Midden-Drenthe.

Om deze manier van samenwerken met de dorpen beter te verankeren in de organisatie gaan we meer aandacht geven aan de communicatie hierover. We gaan met een zgn. infographic duidelijk maken wat we al doen en welke plannen we hebben. Op de website komt duidelijke informatie over de dorpen en onze manier van samenwerken.

De dorpscontactambtenaren zorgen voor een verbinding tussen de dorpen en de ambtenaren. Ze hebben een vertrouwensband met de dorpen en kennen de ambtelijke organisatie goed. Hierdoor kunnen ze verbindingen leggen tussen de ambtelijke organisatie en de dorpen, maar ook de voortgang stimuleren, indien dat noodzakelijk is.

Vanwege de toenemende digitalisering is voor inwoners in de dorpen en buurten een persoonlijk aanspreekpunt die de weg weet binnen de ambtelijke organisatie nog steeds zeer belangrijk. De inwoners uit de kleine dorpen vinden de dorpscontactambtenaar belangrijk als aanspreekpunt voor allerlei verschillende onderwerpen. Zij hebben aangegeven dat de dorpscontactambtenaren een cruciale rol vervullen. Ze brengen de juiste mensen met elkaar in contact en hebben zicht op overstijgende ontwikkelingen.

Omgekeerd is het vanwege strengere privacyregels en de AVG niet altijd mogelijk om rechtstreeks met inwoners te communiceren. Door communicatie met de bekende contactpersonen en dorpsbelangorganisaties kan dit juist wel.

De functie van dorpscontactambtenaar gaan we evalueren. De uitkomsten hiervan wordt een onderdeel van de totale dienstverleningsvisie die door de gemeente wordt ontwikkeld.

Wat gaan we doen?

- We gaan de functie van dorpscontactambtenaar evalueren.
- De uitkomst hiervan nemen we mee in de dienstverleningsvisie van de gemeente Midden-Drenthe.
- Informatie over manier van samenwerken met de dorpen en dorpenbeleid verbeteren door maken van een zgn. infographic en verbeteren van de website.

5.4. Financiën

Structureel

Dorpsbelangenorganisaties in kleine én grote dorpen moeten zich goed kunnen organiseren en hiervoor is geld nodig. Een structurele jaarlijkse bijdrage aan de erkende dorpsbelangenorganisaties is een middel om deze organisaties te ondersteunen.

Dit betekent dat dorpen en buurten waarmee een convenant of samenwerkingsovereenkomst is overeengekomen in aanmerking komen voor een structurele jaarlijkse bijdrage. Voorlopig wordt de oude systematiek voortgezet. Daarnaast worden hiermee ook kleine initiatieven ter bevordering van de leefbaarheid gefinancierd.

We nemen als gemeente onze dorpsbelangenorganisaties serieus. De activiteiten die georganiseerd worden, worden zeer gewaardeerd. Uit de contacten van de dorpscontactambtenaren met de dorpen blijkt dat de belangrijkste behoefte van de dorpen is om hun plannen mogelijk te maken. Er is een grotere incidentele financieringsbehoefte dan een structurele. Hierin kan binnen de huidige financieringsmogelijkheden goed worden voorzien. Daarmee is er geen directe noodzaak om de bijdragen substantieel te veranderen.

Echter voor de totstandkoming van dorpsvisies is er wel behoefte aan een budget. Het is wenselijk om een eenmalig budget te realiseren voor dorpsvisies. Dit om te voorkomen dat ad hoc een beroep moet worden gedaan op financiële middelen bij de gemeenteraad.

Incidenteel

Voorstel: MOEK, DOEK en Up2You behouden. Hiervoor stellen we geen veranderingen voor. Uiteraard gaan we de gemeenteraad vooraf en achteraf informeren over deze projecten.

Wat gaan we doen:

- Een structurele bijdrage voor alle erkende dorpsbelangenorganisaties toe te kennen van € 250,00,= per vereniging per jaar vermeerderd met een bedrag van € 0,50 per inwoner.
- De jaarlijkse bijdrage van € 20.420,00 aan het DOM voor kleine projecten te continueren en dit bedrag voor de jaren 2020-2026 te indexeren met de CBS-consumentenprijsindex .
- De kosten hiervan ten laste te laten komen van het budget Kleine dorpenbeleid.

5.5. Dorpsvisies

Zoals in Hoofdstuk 2 al beschreven is, zijn dorpsvisies een belangrijk middel voor de communicatie met en tussen dorpen, dorpsbelangenorganisaties en gemeente.

Samen met alle inwoners en anderen die zich betrokken voelen, praten over de(verschillende aspecten van) leefbaarheid, duurzaamheid en andere belangrijke onderwerpen voor de toekomst van een dorp. Hierdoor is een dorpsvisie een goed middel om de participatie in een dorp te bevorderen.

De dorpsvisie in relatie met het dorp

Een dorpsvisie is een visie van en door dorpsbewoners. Het maken van een dorpsvisie is een middel om een leefbaar dorp te krijgen of te houden, fysiek en sociaal. De visie vormt geen doel op zichzelf.

Het initiatief voor een dorpsvisie komt soms van een aantal actieve inwoners of vanuit de dorpsbelangenorganisatie. Ook vanuit de gemeente kan er aanleiding zijn om een dorpsvisie (samen met het dorp) te willen opstellen. De betrokkenheid van de inwoners van een dorp is essentieel.

Om het hele dorp te betrekken bij het proces en de inhoud van een dorpsvisie is voor de dorpsbelangenorganisaties nog wel een vak apart. De opbouwwerkers en medewerker plattelandsontwikkeling van Welzijnswerk zijn bij dit vak van toegevoegde waarde. Zij weten bij uitstek welke werkvormen geschikt zijn om op welk moment in het proces de inwoners van een dorp te mobiliseren en te betrekken.

De ervaringen hiermee willen de dorpen graag onderling met elkaar uitwisselen en men wil graag van elkaar leren, bijvoorbeeld binnen het DOM. Het ontwikkelen van een dynamisch model of checklist wordt onderzocht.

Met een dorpsvisie weet iedereen beter waar men aan toe is. Dorpsbewoners onderling en ook als dorp naar de gemeente toe. Een stip op de horizon én een duidelijk startpunt in de richting naar toekomstige beslissingen. Het proces om samen als inwoners, met de gemeente, een dorpsvisie te maken is op zichzelf zeer waardevol. Realisme en eerlijkheid over plannen en wensen is daarbij noodzakelijk.

Er is geen verplichting tot het maken van een dorpsvisie.

De dorpsvisie in relatie met de gemeente

Indien hiervoor bij een dorp behoefte aan is, stelt de gemeente expertise en begeleiding beschikbaar. Dit kan alleen binnen de financiële mogelijkheden van de gemeente. Vaak moet hiervoor een incidenteel beroep op budget worden gedaan via de gemeenteraad. Indien voor de expertise en begeleiding financiën moeten worden aangesproken, gaat de gemeente hiervoor in gesprek met het dorp. Uiteraard zijn dorpen vrij om op zoek te gaan naar mogelijkheden voor cofinanciering.

Naast financiën hebben dorpen commitment nodig vanuit de gemeentelijke organisatie. Het eerste aanspreekpunt voor de dorpen hiervoor is de dorpscontactambtenaar. Gedurende het proces kunnen ook andere beleidsambtenaren betrokken worden, maar de dorpscontactambtenaar blijft de constante factor voor een dorp.

Alle betrokkenen (dorp, gemeente, Welzijnswerk) hebben belang bij een goede dorpsvisie. Maar wat is een goede dorpsvisie en wie bepaalt dat? Elke dorpsvisie heeft zijn eigen proces en hierbij is maatwerk belangrijk.

Als het dorp de initiatiefnemer is, dan vormt het dorp zijn eigen visie. Als deze dorpsvisie afwijkt van gemeentelijk beleid, is dat niet erg. Dit moet juist de aanleiding zijn voor een goed gesprek.

Als het dorp de initiatiefnemer is, dan is het dorp -in principe- ook eindverantwoordelijk. De dorpen hechten aan realiseerbare plannen. Daarom is het idealiter om samen met de gemeente te gaan kijken naar de haalbaarheid van de ideeën. Hiervoor is dus de commitment vanuit de gemeentelijke organisatie nodig.

Als een dorp initiatiefnemer is, zal de gemeente faciliteren en niet sturen in het interne totstandkomingsproces van een dorpsvisie. De gemeente kan faciliteren door het inschakelen van procesbegeleiding of door andere deskundigheid. De gemeente helpt graag met informatie en het delen van voorbeelden. Ook is er veel kennis op het gebied van nieuwe ontwikkelingen, zodat dorpsvisies hierop in kunnen spelen. Een dorp wordt uitdrukkelijk uitgenodigd om van deze aanwezige kennis gebruik te maken. Dat betekent voor de gemeenteambtenaren wel een andere, meer luisterende rol.

Elkaar vertrouwen en een open en eerlijke communicatie tussen dorp en gemeente is hierbij essentieel. Het samen gelijkwaardig optrekken en elkaar versterken in dit proces is een belangrijke voorwaarde.

Een dorpsvisie gaat over de toekomst van een dorp. Om het totstandkomingsproces in een dorp goed te laten verlopen, ziet de gemeente niet primair een rol voor zichzelf bij de totstandkoming van een dorpsvisie. Wel neemt het college en de raad graag de opbrengst, in de vorm van een dorpsvisie, in ontvangst en zal de raad deze bespreken. Dit betekent niet dat de inhoud van een dorpsvisie altijd en één-op-één wordt overgenomen en uitgevoerd.

Incidenteel Fonds Dorpsvisies

Om dorpen in de gelegenheid te stellen om een dorpsvisie op te stellen en niet telkens opnieuw op zoek te moeten naar de benodigde financiën, stellen wij voor om een Incidenteel Fonds Dorpsvisies open te stellen. Hiermee wordt de begeleiding en totstandkoming van enkele dorpsvisies verzekerd.

Hiervoor wordt een raadsvoorstel voorbereid. We zoeken hierbij verbinding met de Sociale Agenda van de Provincie Drenthe en onderzoeken de mogelijkheden voor cofinanciering.

Conclusie

Een dorpsvisie is een visie van en door dorpsbewoners. Het proces om te komen tot een dorpsvisie is net zo belangrijk als de uiteindelijke visie. De stip op de horizon.

De gemeente én de dorpen hechten aan dorpsvisies omdat ze als middel kunnen dienen om samenwerking tussen dorpen en gemeente richting te geven. Ook zorgt het proces voorafgaand aan de dorpsvisie voor gezamenlijkheid. Dorpsvisies zorgen ervoor dat alle groepen in een dorp gehoord worden. Geen dorp is gelijk en ook hierbij geeft de gemeente ruimte aan maatwerk. Een dorpsvisie is geen verplicht nummer.

De gemeente wil daarom bijdragen, organisatorisch en financieel, aan het opstellen van dorpsvisies.

Wat gaan we doen?

- We gaan via de dorpscontactambtenaren vroegtijdig in overleg met een dorp over het voornemen om een dorpsvisie op te stellen.
- We komen met een raadsvoorstel voor de vorming van een Incidenteel Fonds Dorpsvisies, waar we aanhaken bij de Sociale Agenda van de provincie.

Wat gaan we samen met het DOM en Welzijnswerk doen?

- Onderlinge uitwisseling van ervaringen en leren van elkaar door dorpen bevorderen.
- De nieuwe samenwerkingsafspraken uitwerken, zodat de gemeenschappelijke thema's voor de samenwerking benoemd worden.
- Voor het ontwikkelen van dorpsvisies gaan we een systematiek ontwikkelen. Deze systematiek kan met de evaluatie van het dorpenbeleid worden meegenomen.

5.6. Monitoring

We belasten de dorpen niet met allerlei eisen over verslaglegging over de besteding van financiën. De gebruikelijke handelswijze, het jaarlijks sturen van een financieel verslag, blijft gehandhaafd.

Daarnaast is het goed om voor een effectief dorpenbeleid ontwikkelingen in de dorpen met betrekking tot bijvoorbeeld leeftijdsopbouw, krimp, en leefbaarheid te monitoren. We denken dan aan een cyclus van meten, toetsen en evalueren met indicatoren bijvoorbeeld op gebied van plattelandsontwikkeling. Gevoelsmatig weten we wel veel over de leefbaarheid in onze dorpen, maar we willen dit objectiever kunnen vergelijken met andere dorpen en gemeenten. Voor het meten en weten hebben we de inwoners van onze gemeente nodig.

We zoeken aansluiting bij de reeds gestarte ontwikkeling binnen het sociale domein om meer data gedreven te werken en te monitoren. De feitelijke data zijn wel beschikbaar, maar moeten nog goed ontsloten worden. Daarmee ontwikkelen we een eigen Midden-Drentse 'dorpsspiegel'.

We willen dorpen meer inzicht geven in deze feitelijke data. Deze data kunnen de dorpen, het DOM en Welzijnswerk ondersteunen bij hun activiteiten in dorpen of bij een dorpsvisie. We gaan-samen met de dorpen, Welzijnswerk en het DOM- een werkwijze ontwikkelen. Weten waar meer energie en inzet nodig is om de ontwikkelingen te bevorderen.

Daarnaast willen we dit beleidsplan Dorpenbeleid na drie jaar tussentijds evalueren en na zes jaar actualiseren.

Wat gaan we doen?

- We gaan-samen met de dorpen, Welzijnswerk en het DOM- een Midden-Drentse 'dorpsspiegel' ontwikkelen. Daarbij sluiten we aan bij de ontwikkeling binnen het sociale domein om meer data gedreven te werken en te monitoren.
- Dorpenbeleid over drie jaar evalueren en over zes jaar actualiseren.

Verwijzingen/ Literatuurlijst

Antonides BA, A. , Witte, RMA, C. , Moor. Prof. Dr. T. , Boele Dr. A. (2018) De functies van bewoners-overlegorganisaties in een veranderende samenleving. Onderzoek in opdracht van de Landelijke Vereniging van Kleine Kernen. Utrecht, Universiteit Utrecht

Bock, B., During, R., Dam, R. van, Donders, J., Kruit, J., Pleijte, M. & Witte, D. de (2018) Leefbaarheids-initiatieven op het platteland, analyse van eigenheid en eigenaarschap. Wageningen, Wageningen University & Research.

Dijken, K. van ,(8 april 2019) Trends, kenmerken en opgaven voor de gemeente Midden-Drenthe, Platform 31.

Siepel, H. Regtvoort, F, Morssinkhof, G., Ruiter, F. de (2012) Congruente overheidscommunicatie, aansluiten bij communicatiebehoeften van burgers, Bussum, Uitgeverij Coutinho.

Ubels, H. (2020) Novel forms of governance with high levels of civic self-reliance, , Vernieuwende vormen van lokaal bestuur met een hoge mate van burgerzelfsturing.

Uitvoeringsprogramma College Midden-Drenthe, Sociaal en Ondernemend Midden-Drenthe, Dat bouwen we met elkaar, Noaberkracht Midden in Drenthe, februari 2019, geraadpleegd op 14 april 2020 via <https://www.middendrenthe.nl/website/document/docnr/6231922/Uitvoeringsprogramma%202018-2022%20Noaberkracht%20Midden%20in%20Drenthe>

Werkconferentie 31 Oktober 2018, Dorpenoverleg Midden-Drenthe in samenwerking met de gemeente Midden-Drenthe en Welzijnswerk Midden-Drenthe. Geraadpleegd op 29 maart 2020, <http://www.dorpenoverleg.nl/files/bijlagen/Uitwerking%20opbrengst>

Wetenschappelijke Raad voor Regeringsbeleid WRR (2012), Vertrouwen in burgers, Amsterdam, Amsterdam University Press.

Bijlage 1. Financiering dorpenbeleid

De gemeentelijke bijdrage aan het dorps- en buurtbudget kan verdeeld worden in structurele bijdragen en incidentele bijdragen. De bijdragen met nummer 1,2 en 4 komen ten laste van het budget Kleine dorpenbeleid.

Structurele uitgaven		
1.	Totale bijdrage jaarlijks aan dorpsbelangenorganisaties	€ 24.000,00
2.	Jaarlijkse bijdrage DOM *	
	Grotere projecten	€ 20.420,00
	Noaberschap	€ 1.990,00
	Verenigingszaken	€ 3.150,00
	Totaal	€ 25.560,00
Incidentele uitgaven		
3.	Wisselend per drie jaar:	
	MOEK (2020)	€ 30.000,00
	DOEK (2021)	€ 30.000,00
	UP2YOU (2020)	€ 20.000,00
4.	Overig Klein Dorpenbeleid jaarlijks	€ 45.000,00

*Daarnaast ontvangt het DOM jaarlijks € 11.600,00 voor het project Klappassies

Toelichting bij bovenstaand schema:

Structurele bijdragen:

Ad 1) De erkende dorpsbelangenorganisaties ontvangen jaarlijks een bedrag voor zelfbeheer. In 1999 is dit vastgesteld op een vast jaarlijkse bedrag van € 227,00 (fl 500,00) plus € 0,46 (fl 1,00) per inwoner van het dorp of wijk. Dit bedrag is de afgelopen 20 jaar gelijk gebleven.

De totale vaste bijdrage aan de dorpsbelangorganisaties in de grote en kleine dorpen bedroeg in 2019: € 24.000,00.

Ad 2) De gemeente verstrekt aan het DOM een jaarlijkse bijdrage voor verenigingszaken, project Noaberschap en een bijdrage voor grotere projecten. Dorpen kunnen een aanvraag indienen bij het DOM voor een bijdrage aan een project. De jaarlijkse bijdrage voor het DOM is sinds 1999 gelijk gebleven.

Incidentele bijdragen:

Ad 3) MOEK (Mooi op Eigen Kracht)

Sinds 2009 organiseert de gemeente een prijsvraag om alle dorpen, buurten en straten te activeren om mooie plannen te maken om hun eigen leefomgeving te verbeteren. MOEK is een tweemaaljaarlijkse terugkerende prijsvraag. De prijsvraag MOEK voorziet in een behoefte om enthousiaste inwoners van onze gemeente met een idee te helpen..

Daarnaast is de afgelopen jaren voor het eerst een DOEK (Duurzaam op Eigen Kracht) en UP2You georganiseerd. DOEK is in 2019 georganiseerd en heeft dezelfde opzet als MOEK, met dit verschil, dat de plannen gericht zijn op duurzaamheid. In 2017/2018 is vanuit het DOM samen met gemeente en Welzijnswerk Up2You georganiseerd. Dit project stimuleert jongeren om met goede ideeën en plannen te komen ter verbetering van hun eigen (jongeren-)omgeving.

Vorig jaar heeft de gemeenteraad besloten een structureel budget van € 30.000,00 per project beschikbaar te stellen voor de organisatie van MOEK en DOEK. De projecten wisselen jaarlijks. (raadsbesluit van 4 juli 2019). Daarnaast is met een motie tijdens de raadsvergadering van 7 november 2019 een bedrag van € 20.000,00 voor een driejaarlijkse Up2You beschikbaar gesteld.

Totaal is er € 80.000 per drie jaar (MOEK € 30.000, DOEK € 30.000 en Up2You € 20.000) beschikbaar voor incidentele plannen voor groepen mensen en jongeren die zich gezamenlijk inzetten voor de bevordering van leefbaarheid en duurzaamheid van hun buurt, straat en dorp.

Conclusie: Op deze manier wordt gezorgd voor een incidentele en flexibele financiering van bestaande activiteiten van verenigingen, maar ook nieuwe en spontane pop-up-clubs die mooie en goede plannen voor de leefbaarheid van hun omgeving hebben.

Ad 4) De dorpscontactambtenaren zijn budgethouders en beheren het budget Kleine Dorpenbeleid. Via de dorpscontactambtenaren zijn er mogelijkheden voor een gemeentelijke bijdrage aan initiatieven uit de dorpen. Dit betreft totaal een bedrag van ongeveer € 45.000,00 per jaar.

Eenzijds wordt dit budget besteed aan vele activiteiten en vergaderingen in dorpen die hierdoor eenvoudig en snel doorgang kunnen vinden. Hierbij gaat het om relatief kleine bedragen.

Anderzijds worden deze gelden besteed als aanvulling op kosten die dorpen maken voor initiatieven. Bijvoorbeeld de kosten die door Witteveen zijn gemaakt door de deelname aan de Dorpsvernieuwingsprijs, Kiek Oeze Streek, het cultuurhistorisch project door het DOM, de Drentse Dorpendag.

Ook wordt dit budget soms gebruikt voor de gemeentelijke cofinanciering voor projecten die deelnemen aan provinciale regeling "Dorpsinitiatieven" (voorheen Vitaal Platteland), zoals bijvoorbeeld het project Unbeparkt Holdbar III, het belevingspad Beilen-West, Jan Kruis Museum, Fruitgilde Smilde.